

## A magyar magánjogi kodifikáció hatásai az elmúlt tíz évben

A 2013-ban elfogadott és 2014. március 15-én hatályba lépett polgári törvénykönyvünk jelentős mértékben megreformálta a magyar magánjogot. A régi, 1959-ben elfogadásra került magánjogi kódexünk<sup>1</sup> – amely egyébként megalapozott dogmatikai alapokon nyugodott –, ideológiai vonatkozásai ugyan a rendszerváltást követően fokozatosan kiszorításra kerültek és a piacgazdaság alapjait megszilárdító normák kerültek beiktatásra a törvénykönyvbe, azonban a számos módosítás folytán egyértelmű igény volt egy koherens kódex megalkotása iránt. Komoly szakmai előkészítés eredményeként került elfogadásra az új Polgári Törvénykönyv, amely jelentős részben támaszkodott a magánjogunk történeti és dogmatikai alapjaira, mindemellett egy korszerű és az átalakult társadalmi, műszaki, gazdasági igényekre érzékeny reagáló alkotás lett.

Az új Ptk. megalkotása során, Vékás Lajos professzor megállapítása szerint „[a] Ptk. alkotói tudatosan a létező, *élő jogból* indultak ki [...]”. Ezzel együtt a Ptk. tudatosan meg akarta újítani a magyar polgári jogot”.<sup>2</sup> Általánosságban, a Ptk. szabályainak kialakítása során a külföldi minták figyelembe vételére is nagy hangsúlyt fektettek, így jelentős hatása volt az egyes legmodernebb külföldi magánjogi kódexek szabályainak (svájci, holland, québeci), az Európai Unió jogalkotásának (pl. fogyasztóvédelem, társasági jog területén), valamint a nemzetközi jogalkotásnak,<sup>3</sup> továbbá egyes külföldi jogi konstrukcióknak. Ezekből is

---

\* Dr. Sándor István, DSc, tanszékvezető egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Római Jogi és Összehasonlító Jogtörténeti Tanszék, Budapest, e-mail: sandor.istvan@ajk.elte.hu, ORCID: 0000-0002-6804-5665.

<sup>1</sup> Eredeti elnevezése szerint a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény.

<sup>2</sup> VÉKÁS L. (2014): *Bevezetés*. In: Vékás L. – Gárdos P. (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, Budapest, I. kötet, 32sk.

<sup>3</sup> VÉKÁS 2014, 33. Pl. Bécsi Nemzetközi Vételi Egyezmény, UNIDROIT: *Principles of International Commercial Contracts*, *Principles of European Contract Law*, *Draft Common Frame of Reference*.

merítették a jogalkotók annak érdekében, hogy a magánjog minden területén korszerű, új és a magyar jogi környezetbe beépíthető intézmények és konstrukciók kerüljenek az új polgári törvénykönyvbe.

Jelentős újdonságai voltak a kódexnek, amelyek bemutatását, elemzését és értékelését már számos írásban megismerhettük a szakirodalomban. A jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy milyen hatást gyakorolt a magánjogi kódexünk a joggyakorlatra és a jogtudományra az elmúlt közel tíz évben. Ennek áttekintése során valamennyi kérdéskörre természetesen nem lehet kitérni a terjedelmi keretek miatt, azonban néhány jogterületre és jogintézményre szeretném felhívni a figyelmet.

## 1. A személyek joga

A Ptk. második könyve szabályozza a természetes személyekre vonatkozó joganyagot. A cselekvőképesség szabályai körében a Ptk. megalkotása során figyelemmel voltak a gyermekek jogainak nemzetközi szintű elismerésére. Ennek eredményeként került beépítésre a Ptk. normaszövegébe, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermek az őt érintő ügyekben szabadon kinyilváníthassa véleményét.<sup>4</sup> A cselekvőképesség gondokság alá helyezéssel történő korlátozására vonatkozó szabályok kialakítása során a jogalkotó tekintettel volt az egyes nemzetközi egyezményekre, ajánlásokra is.<sup>5</sup> A kódexben helyet kapott a támogatott döntéshozatal intézménye.<sup>6</sup> Ez az intézmény a nagykorú és cselekvőképes személy számára nyújtható segítséget teremti meg, anélkül, hogy korlátozásra kerülne a cselekvési szabadsága. Az intézmény elmozdulást

---

<sup>4</sup> A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, illetve az annak kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény. Vö. Ptk. 2:14. § (3), 4:120. § (2), 4:145. § (3) bekezdéseivel, a 4:148. §-al, a 4:181. § (1) – (2) bekezdéseivel, a 4:228. §-al, a 4:234. §-al és a 4:237. § (3) bekezdésével.

<sup>5</sup> Az Európa Tanács R. (99) 4. számú ajánlása a cselekvőképtelen nagykorúak jogi védelméről az 5-6. cikkeiben rögzíti a szükségesség, az arányosság és a szubszidiaritás elvét. Az ENSZ 2006. évi, a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezménye és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007: XCII. törvény 12. cikk 2. bekezdése szerint: „[a] részes államok elismerik, hogy a fogyatékosággal élő személyeket az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a jog-, illetőleg cselekvőképesség”. Ezekhez és a külföldön kialakult gyakorlathoz köthető a cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatal bevezetése Ptk. 2:38. §), valamint a cselekvőképesség részleges és teljes korlátozásának kategóriái (Ptk. 2:19. és 2:21. §-ai).

<sup>6</sup> Kiegészítve a támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény szabályaival.

jelent a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezményrel és az egyezmény szerinti társadalmi modellel. A támogatott döntéshozatal gyakorlati alkalmazása elterjedőben van, bár még mindig nem ad okot jelentős optimizmusra az, hogy sokkal szélesebb körben is igénybe vehetnék ezt az intézményt.<sup>7</sup>

Szintén bevezetésre került az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága ajánlása szerinti előzetes jognyilatkozat lehetősége, alapvetően osztrák mintára, amely alapján nagykorú cselekvőképes személy rendelkezhet a cselekvőképességének jövőbeni részleges vagy teljes korlátozásának esetére.<sup>8</sup> Az eddigi gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy egyelőre ennek a lehetőségével is csak csekély mértékben éltek.

Megemlítendő, hogy a Ptk.-ban nevesítésre került az üzleti titok védelme mellett a know-how is,<sup>9</sup> amely azonban 2018-ban külön törvényben kapott szabályozást.<sup>10</sup> A tapasztalatok szerint az új szabályozás az üzleti életben kifejezetten hasznosnak bizonyul, a gazdasági élet szereplői kifejezetten gyakran élnek a know-how nevesítésével és annak üzleti érdekeik szerinti védelmével.

Különösen nagy vívmánya az új Ptk.-nak, hogy bevezetésre került a személyiségi jogok megsértésének esetére a sérelemdíj intézménye, amely a korábbi nem vagyoni károk megtérítése érdekében, utaló szabály alapján a kártérítési jog alkalmazásával, de a károsultat ért hátrány bizonyítási kötelezettségének mellőzésével jár.<sup>11</sup> A sérelemdíjra részben a kártérítési felelősség szabályai is irányadók, így a kötelezett személye és a kimentés módja tekintetében. Ugyanakkor jelentős újdonság a szabályozásban, hogy a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges. Ebből eredően a sérelem-

---

<sup>7</sup> Magyarországon a gondnokság alá helyezetttek száma 2006-ban meghaladta az 50 ezret és azóta is folyamatosan növekedő tendenciát mutat. Ugyanakkor a statisztikai adatok szerint 30 gondnokság alá helyezettre jut 1 hivatásos gondnok. GULYA F. – HOFFMANN I. (2019): A támogatott döntéshozatal sorsa Magyarországon, *Fogyatékossgal és társadalom* 2. sz. 27., 32.

<sup>8</sup> Lásd ehhez SZIKORA V. (2014): Rendelkezés a cselekvőképesség jövőbeni korlátozása esetére – A Ptk. új jogintézménye: az előzetes jognyilatkozat, *Debreceni Jogi Műhely* 2014.06.27. <http://www.debrecenijogimuhely.hu/hirek/142/#top> (letöltés dátuma: 2022.11.30.)

<sup>9</sup> Ptk. 2:47. §-a.

<sup>10</sup> Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény.

<sup>11</sup> A témakör kiváló feldolgozását lásd SZALMA J. (2018): *Sérelemdíj és a személyiségi jogok megsértésének magánjogi szankciói az európai és a magyar jogban*, Budapest, 285 p.

díj mértékét a bíróság az eset körülményeire tekintettel határozhatja meg. Az egy összegben megállapítandó sérelemdíj mértékének kialakítása során a bíróság különböző szempontokat vesz figyelembe, így különös tekintettel mérlegeli a jogsértés súlyát, annak ismétlődő jellegét, a felróhatóság mértékét, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatását. Kétségtelenül igaz Görög Márta megállapítása, miszerint a bagatell személyiségi jogi sérelmek esetén a bírósági mérlegelés során a méltányosság szerepe jelentősen felértékelődik.<sup>12</sup> A joggyakorlat és a szakirodalom számára is érdekes kérdéskört vet fel a csekély jelentőségű igények érvényesítésének lehetősége. A Ptk. ugyan kifejezetten nem tartalmaz *de minimis* szabályt, ami alapján akár arra a következtetésre is juthatnánk, hogy a sérelemdíj célja továbbra is mindennemű hátrány kompenzálása, függetlenül annak mértékétől.<sup>13</sup> A Fővárosi Ítélőtábla Polgári Kollégiumának véleménye azt az irányt vetítette elő már 2013-ban, hogy az érzelmi érdeksérelmek esetében a sérelemdíj iránti igény nem érvényesíthető.<sup>14</sup> A Kúria tanácsadó testülete ezzel kapcsolatban kiadott véleményében a korábbi joggyakorlat fenntartása mellett érvelt, amikor a kis összegű sérelemdíj megfizetésére irányuló kereseti kérelem elutasítására tett javaslatot.<sup>15</sup> Kétségtelen, hogy a bírósági joggyakorlat

---

<sup>12</sup> GÖRÖG M. (2014): *Gondolatok a személyiségi jogsérelmek csekély volta esetén érvényesítendő sérelemdíj iránti igényről*, Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, 167.

<sup>13</sup> VÉKÁS L. (2005): *Sérelemdíj-fájdalomdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról*, *Magyar Jog* 2. sz. 198.

<sup>14</sup> „A felperes köteles bizonyítani, hogy a kereseti tényelődás szerinti sérelmet okozó magatartás valóban megvalósítja a személyiségi jogsértést, és azt az alperesként megjelölt személy követte el. A személyiségi jog megsértésétől meg kell különböztetni az ennek a szintjét el nem érő, szubjektív érzéseken alapuló érdeksérelmeket.” A Fővárosi Ítélőtábla Polgári Kollégiuma 1/2013. (VI. 17.) számú határozatával elfogadott kollégiumi véleménye a nem vagyoni kártérítés/sérelemdíj megtérítése iránti követelések elbírálásának a polgári perben felmerülő egyes kérdéseiről 5. pontja. Az indokolás köréből érdemes ezzel kapcsolatban kiemelni a vélemény 5. pontjához fűzött álláspontot: „Tekintettel arra, hogy a sérelemdíjra igényt formáló személyeknek a jövőben hátrányt bizonyítani nem kell, a bíróságoknak – mint ahogy az az új Ptk. magyarázatában is olvasható – más szempontokat kell találniuk a bagatell ügyek kiszűréséhez. Különös jelentősége van ezért annak, hogy a sérelemdíj követelése iránt indult perekben a bíróságok megkülönböztessék a személyiségi jog megsértésétől az ennek a szintjét el nem érő, szubjektív érzéseken alapuló érdeksérelmeket. A személyiségi jogot nem sértő érdeksérelmek ugyanis nem járhat a sérelemdíj mint jogvédelmi eszköz alkalmazásával”.

<sup>15</sup> „A Tanácsadó testület körében megfogalmazott többségi álláspont szerint személyiségi jogsértés megállapítása, valamint az objektív szankciók megítélése

számára jelentős kihívásnak tekinthető a sérelemdíj megítélése során a bagatell ügyek kiszűrése.<sup>16</sup> Mint Lábady Tamás rámutatott, a Ptk. hatályba lépését követően az elsőfokú bíróságok kétféle gyakorlatot alakítottak ki. Az egyik jogértelmezés alapján a bagatell ügyekben is megítélték a sérelemdíjat, természetesen csekély összegben. A másik álláspontot képviselő bíróságok elutasították a csekély mértékű sérelemdíj iránti kereseti követeléseket, azzal az indokolással, hogy a felperesek nem szenvedtek olyan mértékű sérelmet, ami alapot adhatna a sérelemdíj megítélésre.<sup>17</sup> Az ítéletátlak döntéseinek eddigi vizsgálata alapján Tajti Judit is azt mutatja ki, hogy a joggyakorlat hajlik a bagatell igények elutasítására.<sup>18</sup> Míg az Alkotmánybíróság 1992. évi határozata a kisebb jogsértések esetén is érvényesíthető jogvédelem irányába tágitotta a nem vagyoni kártérítés szabályait, addig az új Ptk. normaszövegének értelmezése kapcsán inkább a sérelemdíjra való jogosultság szűkítése melletti érvek kerültek túlsúlyba, amelynek a bírósági gyakorlatban történő elfogadás is körvonalazódik. Utalni szeretnék azonban arra, hogy az ún. élvezeti árazás közgazdasági megközelítése alapján a bagatell igények kiszűrése nem feltétlenül tartható.<sup>19</sup>

## 2. A jogi személyek

A III. könyv a jogi személyek joganyagát tartalmazza. Az egyik fő újdonsága a társasági jog anyagának a kódexbe emelése volt, amit

---

mellett is a bíróság elutasíthatja a sérelemdíj iránti keresetet, ha a sérelmet szenvedett felet nem érte olyan nemvagyoni sérelem, amely a sérelemdíj megítélésére adhatnak alapot. .... „A tanácsadó testület tagjai egyetértettek abban, hogy a sérelemdíjra marasztalás lehetőségét biztosító törvényi rendelkezések céljának az a jogalkalmazás felel meg, amely nem marasztal olyan alacsony összegű sérelemdíj megfizetésére, amely nem alkalmas sem a sérelem kompenzálására, sem pedig a jogsértéstől visszatartó preventív hatás kifejtésére”. Új Ptk. Tanácsadó Testület véleményei, Ptk. 2:52. §.

<sup>16</sup> Pl. Fuglinszky szerint a nem vagyoni károk esetén kialakított bírósági gyakorlatnál várhatóan nagyobb spektrumban ítélnék meg majd kártérítést sérelemdíj iránti perekben. FUGLINSZKY Á. (2015): *Kártérítési jog*, Budapest, 840.

<sup>17</sup> LÁBADY T. (2016): Sérelemdíj versus nem vagyoni kár. *Állam- és Jogtudomány* 1. sz. 43. Ez utóbbi álláspontot tartotta Lábady is elfogadhatónak, az egyébként ismert indokokat kiegészítve azzal, hogy egy ellentétes gyakorlat, „[a]z ilyen ítélezés magának az intézménynek a rangját, komolyságát és méltóságát devalválná”.

<sup>18</sup> TAJTI J. (2016): A sérelemdíj és alakuló bírói gyakorlata, *Jogi Fórum*, Pécs, 32sk.

<sup>19</sup> Ld. ehhez SZALAI Á. (2017): *Nem-vagyoni kár, sérelemdíj és joggazdaságtan*, Pázmány Law Working Papers 8. sz., Budapest, 4skk.

jelentős szakmai vita előzött meg. Az új szabályozás áttekintése előtt érdemes röviden kitérni annak magyarországi előzményeire.

A rendszerváltás előtti első társasági törvényünk, az 1988. évi VI. törvény a Kereskedelmi Törvény,<sup>20</sup> valamint az osztrák, német és svájci társasági jog intézményeire tekintettel került megalkotásra. Az első Gt. – valamint az ahhoz kapcsolódó átalakulási és privatizációs jogszabályok – fő célkitűzése az volt, hogy szabad teret biztosítson a társaságok alapításának, a meglévő állami vállalatokat piacképesség tegye átalakulás útján és a külföldi befektetők részére intézményi keretet adjon.<sup>21</sup> A második Gt., az 1997. CXLIV. törvény adott lehetőséget arra, hogy az első társasági törvénnyel kapcsolatban kialakult joggyakorlatban felmerülő változtatási igények szabályozására sor kerüljön,<sup>22</sup> továbbá a közösségi jogban érvényesülő társasági jogi irányelvekkel való összhang további finomítása megvalósuljon.<sup>23</sup> A második Gt. elfogadását követően a 2003. évi XLIX törvény vezette be az európai gazdasági egyesülés egyes szabályait, továbbá jogharmonizációs céllal jelentősen módosította a részvénytársaságok egyesülési, szétválási szabályait. Itt érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a magyar társasági jog részévé váltak ebben az időszakban a sui generis európai uniós társaságok, így a *Societas Europaea*,<sup>24</sup> az Európai Gazdasági Egyesülés,<sup>25</sup> majd a

---

<sup>20</sup> Az 1885. évi XXXVII. t.c.

<sup>21</sup> „A rendszerváltás, a privatizáció »tette naggyá« az 1988. évi társasági törvényt, de maga a jogszabály is kiérdemelte ezt, hiszen szélesre tárta az ajtót a gazdasági folyamatok előtt, és érthető szabályokkal keretet teremtett a gazdasági változásoknak.” KISFALUDI A. (2002), In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata*, Budapest, 58.

<sup>22</sup> „Sem a magyar vállalkozói-vállalati-üggyvédi, sem a bírói gyakorlatban felmerült problémák, sem az európai integrációhoz való csatlakozás igénye nem tette szükségessé, hogy teljesen új alapelveken nyugvó, teljesen más struktúrájú társasági törvény készüljön. Ugyanakkor az a tény, hogy a Gt. lényegében gyakorlati tapasztalatok nélkül, elméleti, illetve jogösszehasonlító módszerekkel készült, feltétlenül indokolta tette a törvény átfogó felülvizsgálatát”. (Miniszeri indoklás)

<sup>23</sup> Ld. ehhez SÁRKÖZY T. (2002): *Az új Gt. létrehozásának indokai és bevezetése*, In: Sárközy Tamás (szerk.): *A társasági és a cégtörvény kommentárja*, Budapest, I. kötet, 88. skk.

<sup>24</sup> A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról; az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény.

<sup>25</sup> A Tanács 2137/85/EGK rendelete (1985. július 25.) az európai gazdasági egyesülésről; az európai gazdasági egyesülésről, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a

*Societas Cooperativa Europaea*.<sup>26</sup> A harmadik Gt., a 2006. évi IV. törvény rövid jellemzése kapcsán kiemelendő, hogy e törvényben az angol társasági jogban ismert szabályok megjelenése is jelentős teret kaptak. Ilyennek tekinthető a *board-rendszer* bevezetése, a *wrongful trading* és a *solvency test* szabályainak bevezetése. A harmadik Gt.-hez kapcsolódott a cégjogi szabályozás felülvizsgálata, amely a Ctv. (2006. évi V. törvény) szabályaival az elektronikus ügyintézészt segítette elő és – szintén angolszász mintára – a törvény mellékletében szerződésmintákkal egyszerűsítette a cégalapítást. Ez utóbbi alapvetően az angol társasági jogban kialakított gyakorlatot követte.<sup>27</sup>

Az új Polgári Törvénykönyv első koncepcióját a Kodifikációs Főbizottság a 2001-ben fogadta el.<sup>28</sup> A koncepció a kódex-jellegű jogalkotás előnyei mellett érvelt és a monista szerkezetű törvénykönyv szükségességét nemzetközi példák (az 1881. évi svájci *Obligationenrecht*, 1942. évi olasz *Codice civile*, az új holland ptk.) alapján szorgalmazta.<sup>29</sup> A koncepció a gazdasági társaságokra vonatkozó joganyagnak a Ptk.-ba történő beépítése mellett érvelt,<sup>30</sup> és a szakirodalomban is megjelent az az álláspont, hogy a Ptk. kódex-igényű törvény legyen, amely monista rendszeren alapul és a lehető legszélesebb körben foglalja egységbe a polgári jog anyagát.<sup>31</sup> Ezt követően a Kodifikációs Főbizottság 2002-

---

bírószági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2003. évi XLIX. törvény.

<sup>26</sup> A Tanács 1435/2003/EK rendelete (2003. július 22.) az európai szövetkezet (SCE) státútumáról; az európai szövetkezetéről szóló 2006. évi LXIX. törvény.

<sup>27</sup> Az angol *Companies Act 1862* (25 & 26 Vict c 89) mellékletében már szerepelt minta alapszabály, amely jelentősen megkönnyítette a társaság alapítást.

<sup>28</sup> Magyar Közlöny 2002/15. szám II. kötet.

<sup>29</sup> Az új Ptk. jogi személyek című könyvének koncepciójával kapcsolatban lásd különösen: KISFALUDI A. (2000): A társasági jog helye a jogrendszerben. *Polgári Jogi Kodifikáció* 3. sz., 3skk. PETRIK F. (2001): A Polgári Törvénykönyv „A személyek” című könyvének szabályozási koncepciója (Vitaindító tézisek), *Polgári Jogi Kodifikáció* 4–5. sz., 14skk. SÁRKÖZY T. (2000): Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében, *Polgári Jogi Kodifikáció* 4. sz., 3skk. SZIKORA V. (2013): *Az új magyar Polgári Törvénykönyv kodifikációja és társasági jogi összefüggései (nemzetközi kitekintéssel)*, In: Szalma J. (szerk.): Magyar Tudomány Napja a Délvidéken – 2012, Újvidék, 133skk.

<sup>30</sup> Magyar Közlöny 2002/15/II. 12. VÉKÁS L. (1998): Szükség van-e kereskedelmi magánjogra? *Magyar Jog* 12. sz., 706.

<sup>31</sup> VÉKÁS L. (1999): Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához. *Polgári jogi kodifikáció* 2.sz., 5.

ben a beérkezett visszajelzések alapján új előterjesztést állított össze.<sup>32</sup> A koncepció itt már arról tesz említést, hogy komoly kritikák is napvilágot láttak a társasági jog Ptk.-ba történő integrálásával kapcsolatban. A társasági jognak a Ptk.-ban történő szabályozása tekintetében számos érvet és ellenérvet lehet felsorakoztatni,<sup>33</sup> a végső döntés alapján azonban – különösen a külföldi mintákra való hivatkozással – a monista felépítésű polgári törvénykönyv megalkotását irányozta elő.

Az eddigi közel tíz éves gyakorlat egyértelműen azt bizonyította, hogy a magánjogi kódexbe emelt társasági jogi rendelkezések ugyan eredményeznek jogértelmezési kérdéseket, azonban a társaság jogi normák mindennapos alkalmazásában nem okozott fennakadásokat. Egyetlen hátránya talán abban fedezhető fel, hogy a társasági jog egy dinamikus, folyamatos változási igényeket generáló jogterület, amivel a jogalkotónak is lépést kell tartania, ezért ezen a területen a Ptk. módosításaira kifejezett igény jelentkezett.

Másrészről arra is találunk példákat, amikor a magyar jogalkotók nem feltétlenül és mindenben követték a nemzetközi jogalkotási tendenciákat. Az Európai Unió egyes tagországaiban a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó tőkeminimum tekintetében a 2000-es évek elején jelentős változásokra került sor. Az Angliában, Németországban, Franciaországban bevezetett és az Európai Uniónak a *Societas Privata Europaea* bevezetésére irányuló rendelet tervezete minimális, csak egy euró (illetve angol font) összegű törzstőke követelményt határozott meg a kis- és középvállalkozások érdekében.<sup>34</sup> Végül azonban a Ptk.-ban – a nemzetközi mintáktól eltérően – nem csökkentésre, hanem (ismét) hárommillió Ft-ra megemelésre került a korlátolt felelősségű társaságok minimális törzstőkéje.

A teljesség igénye nélkül, főbb címszavakban az új Ptk.-ba integrált társasági jogi szabályok vonatkozásában a következők emelendők ki. A gazdasági társaságokra, mint egyébként a többi jogi személyre is, főszabályként a diszpozitivitás irányadó. Mindösszesen négy társasági jogi forma maradt, az egyesülés nem tekinthető gazdasági társaságnak. Jelentős újdonság, hogy a kkt. és a bt. jogi személy lett. Kiemelen-

---

<sup>32</sup> Magyar Közlöny 2003/8. számának melléklete

<sup>33</sup> Ld. ehhez különösen VÉKÁS L. (2008): *Általános indokolás*, In: Vékás L. (szerk.): Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Budapest, 62., MISKOLCZI BODNÁR P. (2001): Társasági jog a Ptk.-ban, *Gazdaság és Jog* 1. sz., 4.

<sup>34</sup> A nemzetközi tendenciához lásd SZIKORA V. (2014): Társasági jog rendszerek és reformok Európában, *Gazdaság és Jog* 7-8. sz., 9skk.

dő, hogy az nyrt. szabályai csak a tőzsdére bevezetett részvénytársaságok esetében irányadó. Szintén újdonság, hogy az alapítvány a jelenleginél részletesebb szabályozást nyert.

A diszpozitivitás körében a joggyakorlatban és a jogirodalomban is különböző álláspontok jelentek meg, némi jogbizonytalanságot okozva. Ezek azonban 2021-ben a Ptk. módosításával feloldásra kerültek.<sup>35</sup> A diszpozitív szabályozás számos előnnyel bír és rugalmassá teszi a jogalkalmazók számára a különböző jogi személyek belső szabályozásának kialakítását.

Megemlítendő, hogy a Ptk. eredeti szabályozásában a jogi személyek vezető tisztségviselőinek deliktuális felelőssége szintén komoly társadalmi ellenérzést váltott ki.<sup>36</sup> Ugyan a gyakorlatban olyan konkrét jogesetekről nem tudunk, amely alapján ennek az egyetemleges felelősségi fokozatnak valós alapú bírálata indokolt lenne, azonban a jogalkotó ezt a szabályt már 2016-ban hatályon kívül helyezte.<sup>37</sup> A jelenlegi szabályozás már csak a gondatlan magatartással harmadik személynek okozott károkért állít fel egyetemleges felelősséget a vezetői tisztségviselő és a jogi személy vonatkozásában.<sup>38</sup>

Kiemelendő az alapítványok jogának új, rugalmas szabályozása. Az új Ptk. végül a Harmadik könyv (Jogi személyek) Hatodik részébe helyezte el az alapítványok magánjogi normáit,<sup>39</sup> és a magánautonómia kereteit kívánta szélesíteni ezen a területen, különösen a jogi személyekre általában bevezetett diszpozitivitásra vonatkozó főszabállyal.<sup>40</sup> Szintén jelentős újdonsága az, hogy családi alapítvány létesítését is lehetővé

---

<sup>35</sup> A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény.

<sup>36</sup> Az eredeti szövegezés szerint: „Ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.” Ptk. 6:541. §-a.

<sup>37</sup> A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény 24. § c) pontja.

<sup>38</sup> „A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.” Ptk. 3:24. § (2) bekezdése.

<sup>39</sup> Ptk. 3:378 – 404. §-ai.

<sup>40</sup> „A Ptk. a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok mellett az 1959-es Ptk. szabályozásához képest részletesebben és számos új megoldást alkalmazva szabályozza az alapítványt. A változások alapja, a magánautonómia kiszélesítése, az alapító jogok megújítása és a felesleges korlátozások megszüntetése volt”. CSEHI Z. (2014), In: Vékás Lajos – Gárdos Péter 2014, I. 593.

tette.<sup>41</sup> Az egyik – talán legfőbb újdonsága – pedig az, hogy csak a tartós célt követeli meg az alapítványtól, a közérdekűséget már nem, így magáncélú alapítvány létesítését is lehetővé tette.

A jogalkotó célja arra irányult, hogy a korábban csak szűk körben alkalmazható alapítvány mellett vagyonkezelési tevékenységet végző alapítvány létesítésére is sor kerülhessen. Ennek megfelelően akár már létező, akár újonnan alapított alapítvány is végezhet vagyonkezelési tevékenységet az alapító okiratban meghatározott feladat elvégzése vagy kedvezményezetteknek történő vagyoni juttatás céljából, amennyiben a bíróság vagyonkezelő alapítványként veszi nyilvántartásba.<sup>42</sup> A vagyonkezelő alapítványokra vonatkozó speciális előírásokat a 2019. évi XIII. törvény tartalmazza, ehhez képest azonban a Ptk. szabályai – különösen az alapítványokra vonatkozó XXIII. címbe található előírások – háttérszabályozást képeznek.<sup>43</sup> A vagyonkezelő alapítvány által létesített vagyonkezelési jogviszony nem tartozik a Bvktv. hatálya alá, így pl. a jogviszonyt nem kell a Magyar Nemzeti Banknak nyilvántartásba vennie, ellentétben az eseti bizalmi vagyonkezeléssel.<sup>44</sup> Másrészt a vagyonkezelő alapítvány által végzett bizalmi vagyonkezelési tevékenység nem minősül üzletszerű bizalmi vagyonkezelésnek,<sup>45</sup> így

---

<sup>41</sup> A Ptk. 3:378. § (1) bekezdése már nem kívánta meg, hogy a tartós cél „közérdekű” legyen. A Ptk. 3:386. § (1)–(2) bekezdése alapján az alapítvány alapítója és a csatlakozó is lehet kedvezményezett, ha az alapítvány célja az alapító tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása. Ezen túlmenően az alapító és a csatlakozó hozzátartozója akkor lehet kedvezményezett, ha az alapítvány célja a hozzátartozó tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása, a hozzátartozó ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátási költségeinek viselése, iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása.

<sup>42</sup> Erre a Cnytv. rendelkezései irányadók. Eltérést jelent ehhez képest az, hogy a vagyonkezelő alapítvány esetében kötelező a jogi képviselő igénybevétele az eljárás során. Lásd a Vtv. 9. § (1) bekezdését.

<sup>43</sup> A Ptk. egyes szabályai pedig csak a közérdekű vagyonkezelési alapítványra alkalmazhatók, így a Ptk. 3:379. § (4) bekezdése, a 3:386. §-a, a 3:397. § (3)–(4) bekezdései és a 3:404. § (1) bekezdése.

<sup>44</sup> A Vtv. 2. § (3) bekezdés b) pontja.

<sup>45</sup> A Vtv. 2. § (2) bekezdése szerint: „[a] vagyonkezelő alapítvány gazdasági tevékenységként a javára rendelt, illetve általa az (1) bekezdés szerinti célból bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyon kezelését végezheti”. Ez alapján a vagyonkezelést akár a saját, akár a kezelt vagyon vonatkozásában gazdasági tevékenységként végzi a vagyonkezelő alapítvány.

üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodó vállalkozásnak sem minősíthető.<sup>46</sup> Ugyanakkor a Ptk.-nak a bizalmi vagyongazdálkodási szerződésre vonatkozó rendelkezései, néhány kivétellel a vagyongazdálkodó alapítvány esetében is irányadók. A vagyongazdálkodó alapítványoknak két altípusát szabályozza a 2019. évi XIII. törvény, így a magánérdekű<sup>47</sup> és a közérdekű célra létesített változatát. A Vtv. szabályainak módosítására viszonylag gyorsan sor került,<sup>48</sup> ami jelentősen csökkentette a magánérdekű vagyongazdálkodó alapítványok szervezetével kapcsolatos kötelező előírásokat.<sup>49</sup> A vagyongazdálkodó alapítványokra vonatkozó szabályok iránti igényt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy számos felsőoktatási intézmény fenntartása került ilyen jogi konstrukcióban átalakításra, valamint a magánérdekű vagyongazdálkodó alapítványok iránti gyakorlati igény is élénknek mondható, elsősorban vagyontervezési és vagyonszerzési okokból.

### **3. A családjog**

A IV. könyvben került szabályozásra a családjog területe, ami a korábbi Csjt.<sup>50</sup> reformját és Ptk.-ba emelését eredményezte. A Ptk. különös hangsúlyt fektet a gyermekek védelmére (pl. a családot érintő döntések meghozatala során), és újdonságként a házassági vagyonszerzés részletes szabályozását tűzte célul a házastársi üzleti tevékenység vonatkozásában. Részletes szabályozást kapott a közszereplés és a vagyonszerzési rendszer, csakúgy, mint a közös lakás használatával kapcsolatos kérdések. A szülő és gyermek közötti kapcsolattartás tekintetében a különélő szülő jogainak növelését is célul tűzték ki a törvényalkotók.

### **4. A dologi jog**

Az V. könyv a korábbi „Tulajdonjog” helyett a dologi jog címet kapta, ami e jogterület dogmatikai megközelítését megfelelőbben tükrözi. A Ptk. a technika és a tudomány fejlődése alapján felmerülő igé-

---

<sup>46</sup> „Üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodási tevékenységet végez az a bizalmi vagyongazdálkodó, aki legalább két bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony alapján végzi tevékenységét”. Btk. 3. § (1) bekezdése.

<sup>47</sup> A Vtv. megfogalmazásában nem közérdekű vagyongazdálkodó alapítvány.

<sup>48</sup> Az egyes törvények igazgatási, valamint gazdaságélénkítő célú módosításáról, továbbá egyes vagyongazdálkodást érintő rendelkezésekről szóló 2020. évi LXXXI. törvény.

<sup>49</sup> Ezek részletes elemzését lásd a II. fejezet 2.8.2. pontjában.

<sup>50</sup> A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény.

nyeknek megfelelően a dologtárgyú megközelítést lazítani kívánta, továbbá az állami és magánvagyon körének egyértelmű meghatározására törekedett. A zálogjognak ebben a könyvben való elhelyezése megszüntette az eddig szétszórt szabályozást és dogmatikailag is megfelelő környezetbe helyezte. Számos külföldi mintaszabályzat került itt is vizsgálat tárgyává az egyes koncepciók és részletszabályok kidolgozása során.<sup>51</sup> A dologi jogon belül a zálogjogi szabályozás jelentette az egyik legfőbb újdonságot, amelynek jelentős revíziójára került sor 2016-ban.<sup>52</sup> A dologi jog területén a forgalmi igények leginkább a zálogjogi szabályokat befolyásolták. Ennek köszönhető, hogy az elmúlt években a régi és az új Ptk. szabályai talán ezen a területen módosultak a legmarkánsabban.

## 5. A kötelmi jog

A kötelmi jogi VI. könyv általános részébe a kereskedelmi forgalomra, valamint a fogyasztók jogaira irányadó szabályok jelentős része is beépítésre kerültek. Általánosan a magánautonómia érvényesül, az állami beavatkozás kivételes, az elsősorban a kiszolgáltatott szerződéses pozíciót eredményező szerződések esetében került csak alkalmazásra (pl. fogyasztói szerződések, általános szerződési feltételek). Az általános részbe beépítésre kerültek a vállalkozás és fogyasztó közötti szerződésekre vonatkozó különös szabályok, a versenyeztetés alapján létrehozott szerződések és az elektronikus kereskedelemben alkalmazott szerződések sajátosságai. A hibás teljesítés kapcsán bevezetésre került a termék-szavatosság. Az engedményezés mellett szabályozást nyert a kódexben a jogátruházás és a szerződésátruházás is.

Elsősorban európai uniós előírások alapján kerültek a Ptk.-ba

---

<sup>51</sup> Gárdos István kigyűjtése szerint a magyar zálogjogi szabályok megalkotása során a következő nemzetközi jogegységesítési munkálatok eredményeként keletkezett dokumentumokat vették figyelembe: Model Law on Secured Transactions (EBRD, 1994), Legislative Guide on Secured Transactions (UNCITRAL, 2007), Convention on Substantive Rules regarding Intermediated Securities (UNIDROIT, 2009) Draft Common Frame of Reference, Book IX: Proprietary Security Rights in Movable Assets (Study Group on a European Civil Code, 2007), Publicity of Security Rights – Guiding Principles for the Development of a Charges Registry (EBRD, 2004). GÁRDOS 2014 I. kötet, 1063.

<sup>52</sup> A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény.

beépítésre a tisztességtelen szerződési feltételek szabályai,<sup>53</sup> a hibás teljesítés, kellékszavatosság, jótállás újabb szabályai,<sup>54</sup> a késedelmes fizetések elleni fellépés előírásai,<sup>55</sup> az elektronikus kereskedelem egyes jogszabályi vonatkozásai.<sup>56</sup> Itt kell megemlíteni, hogy a kártérítési jogba a termékfelelősség szabályai szintén uniós hatásra kerültek átvételre már 1993-ban, majd kaptak helyet az új Ptk.-ban is.<sup>57</sup> Túlzás nélkül állítható, hogy a fogyasztói jogviszonyokra irányadó uniós szabályok elegáns módon kerültek elhelyezésre a Ptk.-ban, azok a megfelelő tartalmi részekhez tartoznak, és nem bontják meg a kötelmi jog általános részének felépítését.

A külföldi jogokban alkalmazott és egyes modellszabályzatokban szereplő intézmények szintén megtalálhatók a kötelmi jog általános szabályai között. Ilyen pl. a teljességi záradék,<sup>58</sup> az előreláthatósági klausula,<sup>59</sup> és a szerződésátruházás.<sup>60</sup>

A kötelmi jog különös részében az egyes szerződéstípusok a főszolgáltatások alapján kerültek csoportosításra, megkönnyítve azok áttekinthetőségét. Új szerződéstípusokat is bevezetett a Ptk. a tulajdonáttruházó szerződések körében az adásvétel különös nemei közé került az

---

<sup>53</sup> A Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről.

<sup>54</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól.

<sup>55</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2011/7/EU irányelve (2011. február 16.) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről; az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

<sup>56</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv).

<sup>57</sup> A Tanács irányelve (1985. július 25.) a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről; a termékfelelősségről szóló 1993. X. törvény.

<sup>58</sup> Principles of European Contract Law Art. 2:105.; UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts Art. 2.1.17.

<sup>59</sup> Principles of European Contract Law Art. 9:503.; UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts Art. 7.4.4.

<sup>60</sup> Principles of European Contract Law Art. 12:201 (Transfer of Contract); UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts Art. 9.3.1 – 7 (Assignment of Contracts).

eladási jog, míg az adásvételi szerződés altípusainak tekintendők a fajta és mennyiség szerint meghatározott dolog határidős adásvétele, saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés, a vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés. Az ajándékozási szerződés is a tulajdonát ruházó szerződések közé került elhelyezésre.

A vállalkozási típusú szerződések között az építési szerződést a kivitelezési szerződés váltja fel, és új altípust jelent a mezőgazdasági vállalkozási szerződés. A közüzemi szerződés és a fuvarozási szerződés is ebben a csoportba került. A megbízási típusú szerződések között új szerződéstípus a közvetítői szerződés és a bizalmi vagyonkezelés. A használati szerződések cím alá került elhelyezésre a haszonkölcsön szerződés. A forgalmazási és franchise szerződés külön címben került szabályozásra.

A hitel- és számlajogviszonyok címszó alatt szabályozást nyert a fizetésiszámla-szerződés, a fizetési megbízás, a faktoring szerződés és a lízingszerződés. Külön címben találhatók a biztosítéki szerződések, így a kezességi szerződés és a garanciaszerződés. A biztosítási szerződések körében a kárbiztosítás és az összegbiztosítás elhatárolására került sor, valamint külön altípus az egészségbiztosítás. A tartási és életjáradéki szerződés, valamint a társasági szerződés zárja az egyes szerződéstípusokat.

Számos olyan szerződéstípus került a Ptk.-ban szabályozásra, amelyek a joggyakorlatban már a kódex elfogadása előtt is ismertek voltak a magyar jogban, és a jogalkotó érdemesnek tartotta ezeket külön nevesíteni.

A megbízási típusú szerződések között került bevezetésre a közvetítői szerződés, illetve annak tartós jogviszony esetén alkalmazandó változata. A korábban önálló kereskedelmi ügynöki szerződésként ismert jogviszony szabályainak kialakítása az európai uniós jog alapján valósult meg.<sup>61</sup> A 20. század második felében az Európai Közösségen belül is eltérő szabályok voltak irányadók a kereskedelmi ügynöki tevékenységre, ezért vált szükségessé annak összehangolása. Megemlítendő, hogy ebben az időszakban a magyar jog is ismerte a kereskedelmi kép-

---

<sup>61</sup> A Tanács irányelve (1986. december 18.) a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról (86/653/EGK); az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény.

viselet fogalmát, de csak külgazdasági relációban.<sup>62</sup> A harmonizált szabályozást a kereskedelmi ügynök, a közvetítő, mint megbízott kiszolgáltató helyzete indokolta. A közvetítő nem tekinthető munkavállalónak, így munkabérben és egyéb juttatásokban sem részesül, valamint a tevékenységét saját költségére és kockázatára végzi, továbbá szerződéses pozícióját hátrányosan befolyásolja az is, hogy a jogviszonya viszonylag könnyen megszüntethető. Ezért lényegesek, hogy bizonyos fokú védelemben részesüljön kógens szabályok alkalmazásával a díjazása, a felmondási jog gyakorlása és a kártalanítása tekintetében.

Szintén a megbízási típusú szerződések között kapott helyet a bizalmi vagyonkezelési szerződés. A Ptk.-ban az angol jogban kialakult *trust* és a német jogban ismert *Treuhand* mintájára került kidolgozásra a magyar szabályozás. A magyar jogalkotó nem hagyhatta figyelmen kívül azt a nemzetközi tendenciát, hogy az angolszász jogban tradicionális jogintézménynek funkcionálisan valamilyen szinten megfelelő különböző jogi konstrukciók folyamatosan bevezetésre kerültek a római jogi hagyományokon nyugvó jogrendszerekben is. Ennek lehetünk tanúi Európában pl. Franciaország, Luxemburg, San Marino, a Cseh Köztársaság, Románia stb. esetében. Az új Ptk.-ban kialakított szabályozás jelentős mértékben megközelíti az angolszász *trust* intézményének szabályait és – a külföldi jogszabályok, illetve a joggyakorlatban alkalmazott megoldások ismeretében – örömteli, hogy a magyar magánjogban is helyet kapott ez a szerződéstípus, pontosabban jogintézmény. A bizalmi vagyonkezelés szabályainak kodifikálása során a jogalkotó az angolszász *trust*ot tekintette kiindulási alapnak. A *trust* egy olyan, az angol jogban kialakult jogintézmény, amelynél a vagyonrendelő (*settlor*) úgy ruház át tulajdonjogot, hogy az megoszlik azon személy között, aki a tulajdonjogot jogilag megszerzi (*trustee*, vagyonkezelő), illetve egy kedvezményezett (*beneficiary*) között, akinek kifejezetten a javára köteles a vagyonkezelő a jogait gyakorolni. A bizalmi vagyonkezelési szerződésre vonatkozó szabályok főszabály szerint diszpozitívak, a szerződés elsődlegesen visszterhes. A magyar szabályozás a szerződéssel létrehozható vagyonkezelést tekinti elsődlegesnek, ehhez képest lehetséges van egyoldalú nyilatkozattal, és végrendelet útján is vagyont rendelni. A magyar szabályozás ugyanakkor nem terjed ki a *trust* egyéb, az angol-

---

<sup>62</sup> A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvének a külgazdasági kapcsolatokra történő alkalmazásáról szóló 1978. évi 8. törvényerejű rendelet önálló fejezetben szabályozta a „kereskedelmi képviselőt”.

szász jogban ismert alkalmazási köreire, pl. a *constructive trust* vagy *resulting trust* stb. eseteire. Ennek oka abban keresendő, hogy ezekre az életviszonyokra a magyar jogban a jogalap nélküli gazdagodás és a megbízás nélküli ügyvitel szabályai megfelelő szabályozási háttérrel biztosítanak. A Ptk.-nak a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyra vonatkozó szabályai nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedőnek minősülnek, mivel a jogalkotó nem másolta le egyik külföldi jogszabály rendelkezéseit sem, viszont a trust meghatározó jellemvonásait oly módon építette be a kódexbe, hogy annak funkcióit képes megvalósítani a magyar jogintézmény. A bizalmi vagyonkezelés intézménye jelentős teret hódított az elmúlt években. Jelenleg tizenegy üzletszerű bizalmi vagyonkezelő vállalkozás rendelkezik működődési engedéllyel, míg a nyilvántartásba vett eseti bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok számát is ezer körülire tehetjük.

A kereskedelmi életben komoly szerepet betöltő két jogi konstrukció a Ptk. XIX. címében került elhelyezésre forgalmazási szerződés,<sup>63</sup> és jogbérleti (franchise) szerződés elnevezéssel.<sup>64</sup> Az üzleti világ meghatározó szegmensét, az áruknak a gyártótól a végső felhasználóig, a fogyasztókig történő eljuttatásának jogi kereteit adja meg ez a két szerződéstípus. Ezek esetében a korábbi joggyakorlat mellett szintén külföldi modellszabályzatot vett alapul a jogalkotó. A forgalmazási szerződés esetében a szállító és a forgalmazó közötti adásvétel sajátosságai kerültek a Ptk.-ba beépítésre. Így elhatárolási szempont a bizományhoz képest az, hogy a forgalmazó a saját nevében és a saját kockázatára vásárolja meg az ingó dolgot a szállítótól. Másrészt a szállítónak jelentős utasításadási és ellenőrzési jogköre állhat fenn, ami a tulajdonát ruházó szerződésekhez képest meghatározó jelentőségű eltérés. A franchise szabályozása kapcsán Darázs Lénárd arra mutat rá, hogy problémákat vethet fel a szabályozás, mivel a gyakorlat sokszínűségét nem tükrözi és attól idegen megoldások is bekerültek a kódexbe.<sup>65</sup> Ugyanak-

---

<sup>63</sup> Ld. ehhez a két szerződéshez: HESSELINK, M. W. – RUTGERS, J. W. – DIAZ, O. B. – SCOTTON, M. – VELDMAN, M. (2006): *Principles of European Law. Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*, Oxford.

<sup>64</sup> CSÉCSY GY. (1995): Adalékok a franchise fogalmának a meghatározásához és a franchise szerződésekhez, *Jogtudományi Közlöny* 5. sz., 228. skk.

<sup>65</sup> Helyenként igen élesen fogalmazva: „Harmadrészt fájó, hogy a kiemelkedően magas színvonalú megoldásokat nyújtó és kiváló Kódexben e két szerződéstípus szinte csak kritikus megjegyzéseket indikál, és gyakorlatidegen”. DARÁZS L. (2013): *A*

kor a diszpozitív szabályozás alapján az eddigi kereskedelmi gyakorlatot talán nem fogják hátrányosan befolyásolni a hiányosságok. A jogbérleti szerződés sajátossága, hogy a jogbérletbe adó eltérő természetű jogokat biztosít egy szerződés keretében a jogbérletbe vevő számára, így vegyesen jelennek meg szerzői, iparjogvédelmi jogok, know-how vagy akár klasszikus szerződési elemek (adásvétel, bérlet stb.).<sup>66</sup>

A pénzügyi szerződések körében szabályozza a Ptk. a faktoring szerződést, amelynek szabályai tekintetében nemzetközi egyezmény biztosított támpontot.<sup>67</sup> Megemlítendő, hogy a magyar jogalkotó azonban nem a valódi faktoringot vette alapul a szabályozás kialakítása során.<sup>68</sup> A valódi faktoring esetében ugyanis a faktor a követelés behajthatatlanságának a kockázatát is vállalja (del credere felelősség), nem csak azt szavatolja, hogy a faktorra átruházott követelés fennáll. A nem valódi faktoring esetében ehhez képest valójában kölcsönről beszélhetünk, mivel a követelés átruházás ellenére a faktort nem terheli annak kockázata, hogy a követelést érvényesíteni tudja-e.<sup>69</sup>

Szintén a hitel- és számlaszerződések között kapott helyet a pénzügyi lízingszerződés, a faktoringhoz hasonlóan nemzetközi egyezmény szabályainak alapulvételével.<sup>70</sup> A jogalkotó a lízingszerződésnek a gyakorlatban megvalósított tag alkalmazási köreitől (elsősorban pénzügyi-, operatív és visszlízing) eltérve csak a kölcsönjogviszonyhoz köthető konstrukciót szabályozza.<sup>71</sup> A pénzügyi esetén a lízingbeadó valójában kölcsönt nyújt a lízing tárgyának a futamidő leteltével történő megvételéhez. Ehhez képest az operatív lízing lényege az, hogy a lízingbevevő tartós használatába kerüljön a lízing tárgya, és nem az, hogy a lízing futamidejének leteltével a lízingbevevő tulajdonjogot szerezzen.

---

*forgalmazási és a jogbérleti (franchise) szerződés*, In: Wellmann Gy. (szerk.): Az új Ptk. magyarázata (IV/VI. Harmadik, negyedik, ötödik és hatodik rész). Budapest, 237.

<sup>66</sup> Ld. ehhez DARÁZS 2013, 241. skk.

<sup>67</sup> A nemzetközi követelés-vételről szóló, 1988. május 28-án Ottawában elfogadott UNIDROIT-egyezmény, és annak kihirdetéséről szóló 1997: LXXXV. törvény.

<sup>68</sup> Lásd ehhez: MISKOLCZI BODNÁR P. (1997): *Atipikus szerződések* (Lízings, faktoring, franchise), *Gazdaság és Jog* 1. sz. 3skk. PAPP T. (2004): *Atipikus szerződések*, Szeged, 105skk. JUHÁSZ Á. (2012): A szerződések tipizálásáról és a franchise szerződésről az új Ptk. főbizottsági javaslata kapcsán, *Pro Futuro* 1. sz., 68skk.

<sup>69</sup> Ptk. 6:405. §

<sup>70</sup> A nemzetközi pénzügyi lízingről szóló, 1988. május 28-ai Ottawában kelt UNIDROIT-egyezmény, és annak kihirdetéséről szóló 1997: LXXXVI. törvény.

<sup>71</sup> Lásd ehhez: NOCHTA T. (1995): A lízingszerződés, *Jura* 1. sz., 15skk. PAPP 2004, 116skk.

Az operatív lízing tehát sokkal inkább tartozna a használati kötelmek körébe, ha a Ptk.-ban szabályozást nyert volna. Ugyanakkor a Ptk.-nak a bérleti szerződésre vonatkozó szabályai mellett talán nem is indokolt a lízing külön típusaként szerepeltetni az operatív lízinget. A visszlízing pedig valójában olyan kölcsönügylet, amely esetében a hitelező az adóstól megvásárolt vagyontárgyat adja bérbe az adósnak azzal, hogy a futamidő lejártával az adós annak tulajdonjogát visszaszerzi. A lízingbeadó helyzete kedvezőbb, mint egy kölcsönadóé általában, mivel tulajdonjogot szerez a biztosítékon, ezért a mindennapos pénzügyi gyakorlatban kedvelt jogi konstrukciónak tekinthető.

A régi Ptk. már ismerte a bankgarancia intézményét a kötelmi jog általános részi szabályai között. Ennek a jogi konstrukciónak a kiterjesztésével vezette be az új Ptk. általános jelleggel a garanciaszerződést.<sup>72</sup> A bankgaranciához képest a garanciaszerződés jelentősen részletesebb szabályozást kapott és a gyakorlat számára kifejezetten kedvező annak egyértelművé tétele, hogy a garancia a főkötelemtől független, önálló kötelmet hoz létre.<sup>73</sup> Szintén a joggyakorlat számára bír különös jelentőséggel a visszaélésszerű vagy rosszhiszemű fizetési felszólítás szabályainak megalkotása.<sup>74</sup>

## 6. Öröklési jog

Az öröklési jogi könyvben található a legkevesebb módosítás a jelenleg hatályos Ptk.-hoz képest. A Ptk. alapján a túlélő házastárs özvegyi jogának megváltási lehetősége bővítésre kerül, továbbá a végintézkedési szabadság szintén nagyobb teret nyer, részben a tartalmi korlátok feloldásával, részben az alaki követelmények egy részének eltörlésével (pl. házastársak az életközösség fennállása alatt tehetnek közös végrendeletet, a házastárs öröklése esetén lehetőség van utóörökös nevezésére

---

<sup>72</sup> Gárdos István hívja fel a figyelmet az International Chamber of Commerce által kidolgozott mintaszabályzatok (ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600), Uniform Rules for Contracts Guarantees (URCG 1978) és Uniform Rules for Demand Guarantees (URDG 758) és az UNCITRAL egyezményének (United Nations Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit, 1995) hatására a Ptk.-nak a garanciaszerződéssel kapcsolatos rendelkezéseire. GÁRDOS 2013, II. kötet, 2092.

<sup>73</sup> Vö. a római jogban ismert *receptum argentarii* jogi konstrukciójával. Lásd ehhez FÖLDI A. – HAMZA G. (2018): *A római jog története és intézményei*, Budapest, 545.

<sup>74</sup> Lásd ehhez BOÓC Á. (2013): Gazdasági szerződések Magyarország új Polgári Törvénykönyvében, *Gazdaság és Jog* 9. sz., 3skk.

stb.). Talán a legnagyobb változásnak az minősül, hogy a túlélő házastárs a leszármazók öröklése mellett nem özvegyi jogot, hanem szintén állagot örököl.

## **7. Záró megjegyzések**

A rövid áttekintés alapján nem eltűzött azt megállapítani, hogy a magánjogi kódexünk kifejezetten jól kezeli a megváltozott társadalmi, gazdasági és technológiai igényeket. A szabályok kialakítása során a jogalkotó nyitott volt a külföldi elemek integrálására, ami elkerülhetetlen hazánk földrajzi, gazdasági és politikai környezete folytán. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a magyar jogtudomány mindig megfelelő kritikával és kellő távolságtartással kezelte a külföldi jogintézmények átvételét. Ennek köszönhető, hogy magánjogunk nem illethető „second hand civilization” jelzővel, sokkal inkább egyfajta hidat képez a rendszerváltást megelőző és napjaink globalizálódó világa között.

Kiemelendő, hogy az új Ptk. megalkotói is nyitottak voltak a magyar magánjogba átvehető külföldi elemekre, ha azt nemzetközi kötelezettségvállalások, vagy akár a magyar gazdaság és társadalom igényei szükségessé tették. Ennek eredménye az, hogy hazánk gazdasági fejlődéséhez – nemzetközi viszonylatban is – versenyképes kereteket biztosít magánjogunk. Számos előírás ugyan preskriptívnek tűnhet, azonban ezek előremutató és invenciózus jelleggel adnak keretet és mozgásteret a polgári jogviszonyok alanyai számára. Az eddigi gyakorlati tapasztalatok alapján összességében nem túlzás azt állítani, hogy a magyar Ptk. betöltötte a kodifikátorok által kitűzött célkitűzéseket és egy nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő törvényműnek számít.

## Felhasznált irodalom:

- BOÓC, Á. (2013): Gazdasági szerződések Magyarország új Polgári Törvénykönyvében, *Gazdaság és Jog* 9. sz.
- CSÉCSY, GY. (1995): Adalékok a franchise fogalmának a meghatározásához és a franchise szerződésekhez, *Jogtudományi Közlöny* 5. sz.
- CSEHI Z. (2014), In: Vékás Lajos – Gárdos Péter 2014.
- DARÁZS L. (2013): *A forgalmazási és a jogbérleti (franchise) szerződés*, In: Wellmann Gy. (szerk.): Az új Ptk. magyarázata (IV/VI. Harmadik, negyedik, ötödik és hatodik rész). Budapest.
- FÖLDI A. – HAMZA G. (2018): *A római jog története és intézményei*, Budapest.
- FUGLINSZKY Á. (2015): *Kártérítési jog*, Budapest.
- GÖRÖG M. (2014): *Gondolatok a személyiségi jogsérelem csekély volta esetén érvényesítendő sérelemdíj iránti igényről*, *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*.
- GULYA F. – HOFFMANN I. (2019): A támogatott döntéshozatal sorsa Magyarországon, *Fogyatékoság és társadalom* 2. sz.
- HESELINK, M. W. – RUTGERS, J. W. – DIAZ, O. B. – SCOTTON, M. – VELDMAN, M. (2006): *Principles of European Law. Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*, Oxford.
- JUHÁSZ Á. (2012): A szerződések tipizálásáról és a franchise szerződésről az új Ptk. főbizottsági javaslata kapcsán, *Pro Futuro* 1. sz.
- KISFALUDI A. (2000): A társasági jog helye a jogrendszerben. *Polgári Jogi Kodifikáció* 3. sz.
- KISFALUDI A. (2002), In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata*, Budapest.
- LÁBADY T. (2016): Sérelemdíj versus nem vagyoni kár. *Állam- és Jogtudomány* 1. sz.
- MISKOLCZI BODNÁR P. (1997): Atipikus szerződések (Lízing, faktoring, franchise), *Gazdaság és Jog* 1. sz.
- MISKOLCZI BODNÁR P. (2001): Társasági jog a Ptk.-ban, *Gazdaság és Jog* 1. sz.
- NOCHTA T. (1995): A lízingszerződés, *Jura* 1. sz.
- PAPP T. (2004): *Atipikus szerződések*. Szeged.
- PETRIK F. (2001): A Polgári Törvénykönyv „A személyek” című könyvének szabályozási koncepciója (Vitaindító tézisek), *Polgári Jogi Kodifikáció* 4–5. sz.
- SÁRKÖZY T. (2000): Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az ember-többségek – csoportok – szervezetek körében, *Polgári Jogi Kodifikáció* 4. sz.
- SÁRKÖZY T. (2002): *Az új Gt. létrehozásának indokai és bevezetése*, In: Sárközy Tamás (szerk.): A társasági és a cégtörvény kommentárja, Budapest.

- SZALAI Á. (2017): *Nem-vagyoni kár, sérelemdíj és joggazdaságtan*, Pázmány Law Working Papers 8. sz., Budapest.
- SZALMA J. (2018): *Sérelemdíj és a személyiségi jogok megsértésének magánjogi szankciói az európai és a magyar jogban*, Budapest.
- SZIKORA V. (2013): *Az új magyar Polgári Törvénykönyv kodifikációja és társasági jogi összefüggései (nemzetközi kitekintéssel*, In: Szalma J. (szerk.): *Magyar Tudomány Napja a Délvidéken – 2012, Újvidék*.
- SZIKORA V. (2014): *Rendelkezés a cselekvőképesség jövőbeli korlátozása esetére – A Ptk. új jogintézménye: az előzetes jognyilatkozat*, *Debreceni Jogi Műhely* 2014.06.27.  
<http://www.debrecenijogimuhely.hu/hirek/142/#top> (letöltés dátuma: 2022.11.30.)
- SZIKORA V. (2014): *Társasági jog rendszerek és reformok Európában*, *Gazdaság és Jog* 7-8. sz.
- TAJTI J. (2016): *A sérelemdíj és alakuló bírói gyakorlata*, *Jogi Fórum*, Pécs.
- VÉKÁS L. (1998): *Szükség van-e kereskedelmi magánjogra?* *Magyar Jog* 12. sz.
- VÉKÁS L. (1999): *Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához. Polgári jogi kodifikáció* 2. sz.
- VÉKÁS L. (2005): *Sérelemdíj-fájdalmdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról*, *Magyar Jog* 2. sz.
- VÉKÁS L. (2008): *Általános indokolás*, In: Vékás L. (szerk.): *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*, Budapest.
- VÉKÁS L. (2014): *Bevezetés*. In: Vékás L. – Gárdos P. (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, Budapest.